

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 4Cdo/111/2018
Identifikačné číslo spisu: 6115209345
Dátum vydania rozhodnutia: 06.12.2018
Meno a priezvisko: JUDr. Alena Svetlovská
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2018:6115209345.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ K. L., bývajúcej v F. F., T. G. XXXX/XX, 2/ R. L., bývajúceho v F. F., T. G. XXXX/XX, 3/ BANKRUPTCY & RECOVERY SERVICE, k. s., so sídlom v Banskej Bystrici, Nám. SNP 13, IČO: 36 669 415, správcu konkurznej podstaty úpadcu T. L., bývajúceho v F. F., T. G. XXXX/XX, 4/ E. L., bývajúcej v Y, I. cesta XXX/XXX, žalobcovia 1/, 2/ a 4/ zastúpení JUDr. Alenou Babišovou, advokátkou so sídlom v Banskej Bystrici, Pestovateľská 2682/18, proti žalovanej Všeobecnej úverovej banke, a. s. so sídlom v Bratislave, Mlynské Nivy 1, zastúpenej advokátskou kanceláriou ČERNEJOVÁ & HRBEK, so sídlom v Bratislave, Kýčerského 7, o určenie neplatnosti zmluvy o poskytnutí spotrebného úveru a iné, vedenom na Okresnom súde Banská Bystrica pod sp. zn. 17 C 201/2015, o dovolaní žalobcov proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 21. februára 2018 sp. zn. 15 Co 378/2016, takto

rozhodol:

Z r u š u j e rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici z 21. februára 2018 sp. zn. 15 Co 378/2016 a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Banská Bystrica (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 9. júna 2016 č. k. 17 C 201/2015-168 zamietol žalobu, ktorou sa žalobkyňa 1/ domáhala určenia neplatnosti Zmluvy o poskytnutí spotrebného úveru a žalobcovia 2/ až 4/ určenia neplatnosti Zmluvy o zriadení záložného práva. Žalobu žalobkyne 1/ zamietol z dôvodu nedostatku naliehavého právneho záujmu na takomto určení, nakoľko určenie neplatnosti úverovej zmluvy by neodstránilo stav právnej neistoty, t. j. nemohlo by zabrániť veriteľovi domáhať sa z tejto zmluvy vrátenia poskytnutého plnenia. Žalobu žalobcov 2/ až 4/ zamietol z dôvodu, že iba zánik, resp. vyslovenie neplatnosti zmluvy o poskytnutí spotrebného úveru môže spôsobiť aj zánik zmluvy o zriadení záložného práva, pretože aj keď ide o samostatnú zmluvu v zmysle § 52a ods. 2 Občianskeho zákonníka, jej závislosť spočíva v tom, že uzavretie tejto zmluvy záviselo od uzavretia zmluvy o poskytnutí spotrebného úveru a preto ani žalobcovia 2/ až 4/ nemajú naliehavý právny záujem na určení neplatnosti zmluvy o zriadení záložného práva. O náhrade trov konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok.

2. Na odvolanie žalobcov Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 21.

februára 2018 sp. zn. 15 Co 378/2016 napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny potvrdil. V plnom rozsahu sa stotožnil so skutkovými a právnymi závermi súdu prvej inštancie, osvojil si dôvody napadnutého rozsudku a v zmysle § 387 ods. 2 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „C.s.p.“) na ne v plnom rozsahu poukázal. V odôvodnení uviedol, že žalobe nebolo vyhovené z dôvodu absencie naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení a preto ide o prekážku predstavujúcu procesnú neprípustnosť žaloby bez významu jej vecného skúmania, neodstrániteľnú procesnú prekážku na pokračovanie v konaní a vedie k zamietnutiu žaloby bez jej posudzovania z vecného hľadiska. Zdôraznil, že určenie napadnutých zmlúv za neplatné by nebolo spôsobilé odstrániť stav právnej neistoty medzi stranami sporu, nakoľko aj po takomto určení neplatnosti by stále existovala neuhradená pohľadávka voči žalovanej z úverovej zmluvy, ktorá by mohla byť uplatnená v súdnom konaní žalobou o plnenie. Nevyhnutnou zákonnou podmienkou pre prípustnosť žaloby o určenie je jej spôsobilosť vyriešiť všetky sporné právne otázky medzi stranami sporu a vytvorenie pevného základu pre budúce právne vzťahy, pričom žaloba žalobcov o určenie neplatnosti zmluvy o úvere a záložnej zmluvy tento zákonom požadovaný účel by privodiť nemohla. O trovách odvolacieho konania odvolací súd rozhodol podľa § 396 ods. 1 a § 255 ods. 1 C.s.p.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala žalobkyňa 1/ a žalobkyňa 4/ (ďalej len „dovolateľky“) dovolanie. Uviedli, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe. Poukázali na to, že rozhodovacia prax súdov priznáva všeobecne postavenie spotrebiteľa účastníkom úverových zmluvných vzťahov všade tam, kde títo ako fyzické osoby nežiadajú o úver a prostriedky z úveru nečerpajú na svoju podnikateľskú činnosť. Podľa ich názoru bol napadnutým rozsudkom porušený zákon, pričom ochranu ich práv a zákonom chránených záujmov nie je možné dosiahnuť inými právnymi prostriedkami. Zdôraznili, že na majetok žalobcu 3/ bol v konaní vedenom na Okresnom súde Banská Bystrica sp. zn. 2 OdK 176/2017 vyhlásený konkurz a ustanovený mu správca konkurznej podstaty a napriek tomu odvolací súd potvrdil odvolaním napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie.

4. Žalovaná vo svojom písomnom vyjadrení k podanému dovolaniu navrhla dovolanie odmietnuť z dôvodu, že dovolanie nespĺňa kogentné obsahové náležitosti podľa § 428 v spojení s § 421 ods. 1 písm. a/ C.s.p. Uviedla, že podané dovolanie je neurčité, nejasné a zmätočné.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 C.s.p.) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 C.s.p.) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 a 2 C.s.p.), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 C.s.p.), bez nariadenia pojednávania (§ 443 C.s.p.) preskúmal napadnutý rozsudok odvolacieho súdu ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, a dospel k záveru, že dovolanie žalobkýň je dôvodné.

6. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je bezpochyby tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v občianskoprávnom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých občianskoprávny súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania pred občianskoprávnym súdom, vrátane dovolacieho konania (I. ÚS 4/2011).

7. Dovolanie má v systéme opravných prostriedkov občianskeho súdneho konania osobitné postavenie. Na rozdiel od odvolania (riadneho opravného prostriedku), ktorým možno napadnúť ešte neprávoplatné rozhodnutie, je dovolanie mimoriadny opravný prostriedok, ktorým možno napadnúť rozhodnutie odvolacieho súdu, ktoré už nadobudlo právoplatnosť. Civilný sporový poriadok vychádza z tejto mimoriadnej povahy dovolania a v nadväznosti na to aj upravuje podmienky, za ktorých je dovolanie prípustné. Pokiaľ je odvolanie zásadne prípustné (ak Civilný sporový poriadok v prípade niektorých rozhodnutí výslovne neustanovuje inak), dovolanie - naopak - je prípustné, len ak to Civilný sporový poriadok výslovne uvádza. Najvyšší súd vo svojich rozhodnutiach túto mimoriadnosť dovolania často zdôrazňuje konštatovaním, že dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nie je treťou inštanciou, v ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie (por. rozhodnutia najvyššieho

súdu, napr. sp. zn. 1 Cdo 113/2012, 2 Cdo 132/2013, 3 Cdo 18/2013, 4 Cdo 280/2013, 5 Cdo 275/2013, 6 Cdo 107/2012 a 7 Cdo 92/2012).

8. Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 C.s.p.). Dovolací súd je viazaný dovolacími dôvodmi (§ 440 C.s.p.). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (viď § 428 C.s.p.). Dovolanie prípustné podľa § 420 C.s.p. možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 C.s.p.). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 C.s.p.).

9. Dovolanie žalobkyň posúdil dovolací súd podľa jeho obsahu (§ 124 ods. 1 C.s.p.) a dospel k záveru, že žalobkyne uplatnili dovolací dôvod, kde namietali vady konania podľa § 420 písm. f/ C.s.p. V zmysle tohto ustanovenia je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

10. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f/ C.s.p. treba rozumieť taký vadný postup súdu, ktorý sa prejavuje v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, vymykajúcich sa nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktorý tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti). Pri posudzovaní znemožnenia uskutočňovať strane jej patriace procesné práva, je nevyhnutné skúmať intenzitu zásahu do práva na spravodlivý proces a jednotlivé konkrétne porušenia procesných práv je potrebné hodnotiť v kontexte celého súdneho konania, v kontexte dopadu na ďalšie procesné postupy súdu a možnosti strany namietat alebo zvrátiť nesprávny postup súdu.

11. Žalobkyne v dovolaní namietajú vadu konania podľa § 420 písm. f/ C.s.p., ktorá podľa ich názoru spočíva v tom, že odvolací súd konal a rozhodoval vo veci, a to napriek tomu, že na majetok žalobcu 3/ bol vyhlásený konkurz.

12. Základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len Ústavy) zaručuje, že každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

13. Podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len Dohovor) každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu. Rozsudok musí byť vyhlásený verejne, ale tlač a verejnosť môžu byť vylúčené buď po dobu celého, alebo časti procesu v záujme mravnosti, verejného poriadku alebo národnej bezpečnosti v demokratickej spoločnosti, alebo keď to vyžadujú záujmy maloletých alebo ochrana súkromného života účastníkov alebo, v rozsahu považovanom súdom za úplne nevyhnutný, pokiaľ by, vzhľadom na osobitné okolnosti, verejnosť konania mohla byť na ujmu záujmom spoločnosti.

14. Zo spisu vyplýva, že rozsudok súdu prvej inštancie bol vyhlásený 9. júna 2016 a dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu bol vyhlásený 21. februára 2018. V čase, keď prebiehalo odvolacie konanie, nemal vec prejednávajúci odvolací súd vedomosť o tom, že uznesením Okresného súdu Banská Bystrica z 19. júla 2017 č. k. 2 OdK 176/2017, ktoré bolo v Obchodnom vestníku SR zverejnené 25. júla 2017, bol na majetok žalobcu 3/ vyhlásený konkurz a do funkcie správcu konkurznej podstaty bola ustanovená spoločnosť BANKRUPTCY & RECOVERY SERVICE, k. s.

15. Podľa § 47 ods. 1 veta prvá zákona č. 7/2005 Z.z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „ZoKR“) ak tento zákon neustanovuje inak, vyhlásením konkurzu sa prerušujú všetky súdne a iné konania, ktoré sa týkajú majetku podliehajúceho konkurzu patriaceho úpadcovi.

16. Podľa § 47 ods. 3 ZoKR v konaniach prerušených podľa odseku 1 možno pokračovať na návrh správca; správca sa podaním návrhu na pokračovanie v konaní stáva účastníkom konania namiesto úpadcu.

17. Z vyššie uvedených ustanovení vyplýva, že jedným z procesnoprávných dôsledkov vyhlásenia konkurzu je prerušenie súdnych konaní, ktoré sa týkajú majetku podliehajúceho konkurzu; prerušenie konania tu nastáva zo zákona (ex lege), preto o prerušení konania netreba vydávať rozhodnutie. Ďalším významným dôsledkom vyhlásenia konkurzu je skutočnosť, že v prerušených konaniach možno pokračovať len na návrh správca, pričom správca sa podaním návrhu na pokračovanie v konaní stáva účastníkom konania namiesto úpadcu.

18. V preskúmvanej veci sa žalobkyňa 1/ domáhala určenia neplatnosti Zmluvy o poskytnutí spotrebného úveru a žalobcovia 2/ až 4/ určenia neplatnosti Zmluvy o zriadení záložného práva. Žalobca 3/ sa tak domáhal neplatnosti Zmluvy o zriadení záložného práva na nehnuteľnostiach zapísaných na LV č. XXX, k. ú. F. F., ktorých je žalobca 3/ podielovým spoluvlastníkom o veľkosti spoluvlastníckeho podielu 1/4. Dotknutý bol teda majetok žalobcu 3/, ktorý patrí do konkurznej podstaty a podlieha konkurzu. Vyhlásením konkurzu došlo ex lege k prerušeniu tohto konania (§ 47 ods. 1 ZoKR). Vzhľadom na uvedené mal odvolací súd pokračovať v prerušenom odvolacom konaní a vo veci rozhodnúť len na návrh správca konkurznej podstaty.

19. Vzhľadom na to, že správca konkurznej podstaty v danom prípade návrh na pokračovanie v konaní nepodal (odvolací súd s ním nekonal ako so stranou sporu namiesto žalobcu 3/), bol postup Krajského súdu v Banskej Bystrici v rozpore so zákonom. Z uvedeného vyplýva, že odvolací súd postupoval v priamom rozpore so znením ustanovenia § 47 ods. 1 v spojení s § 47 ods. 3 ZoKR, keď napriek prerušenému konaniu zo zákona a bez podaného návrhu správca konkurznej podstaty na pokračovanie konania v odvolacom konaní konal a vyhlásil rozsudok.

20. Vzhľadom k zisteniu, že v konaní došlo k procesnej vade podľa § 420 písm. f/ C.s.p., ktorá skutočnosť je okolnosťou, pre ktorú musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou, nemôže byť považované za správne, Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok odvolacieho súdu uznesením zrušil (§ 449 ods. 1 C.s.p.) a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie (§ 450 C.s.p.). S prihliadnutím na dôvod zrušenia napadnutého rozsudku odvolacieho súdu sa najvyšší súd nezaoberal ďalšími, v dovolaní namietanými vadami.

21. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 C.s.p.). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 C.s.p.).

22. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.